

๑. วัดศรีโคมคำ

๑. ชื่อวัด : วัดศรีโคมคำ

พิกัดภูมิศาสตร์ : ละติจูด: ๑๙.๑๓๖๕๐๔๒ ลองจิจูด: ๙๙.๘๘๙๓๑๓

ประเภทวัด : พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ

นิกาย : เถรวาท มหานิกาย

๒. ที่ตั้ง : ตั้งอยู่เลขที่ ๖๙๒ ถนนพหลโยธิน หมู่ที่ ๓ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ทิศเหนือจรดถนนพหลโยธิน ทิศใต้จรดกว๊านพะเยา ทิศตะวันออกจรดถนนพหลโยธิน ทิศตะวันตกจรดกว๊านพะเยา

๓. ประวัติความเป็นมา

วัดศรีโคมคำ หรือวัดพระเจ้าตนหลวง ตั้งอยู่เลขที่ ๖๙๒ ถนนพหลโยธิน หมู่ที่ ๑ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศเหนือประมาณ ๑,๐๐๐ เมตร ด้านทิศใต้และทิศตะวันตก ติดกับกว๊านพะเยา ทิศเหนือและทิศตะวันออก ติดกับถนนพหลโยธิน เริ่มก่อสร้างองค์พระประธาน (วัดพระเจ้าตนหลวง) เมื่อจุลศักราช ๘๕๓ พุทธศักราช ๒๐๓๔ วันพุธ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ (แปดเหนือ คือเดือน ๖ ของภาคกลางตรงกับเดือนพฤษภาคม) สมัยพระยาเมืองยี่ปกครองเมืองพะเยา สร้างเสร็จ เมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๗ ประมาณ ๓๓ ปี และเป็นวัดโดยสมบูรณ์ในสมัยพระยาเมืองตู่ปกครองเมืองพะเยา

ต่อมาหัวเมืองต่างๆ ของล้านนาหลายหัวเมือง ถูกพม่ารุกรานทำให้ประชาชนแตกกระจัดกระจาย ต้องสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน บ้านเมืองถูกทอดทิ้งปล่อยให้ปรักหักพัง รกร้างว่างเปล่าอยู่ประมาณ ๕๖ ปี ในภายหลังได้สถาปนาเมืองพะเยาขึ้น บ้านเมืองและวัดวาอาราม ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๖๕ พระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงเมืองพะเยา เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ทางฝ่ายบ้านเมืองมี พระยาประเทศอุตรทิศ อดีตเจ้าผู้ครองเมืองพะเยา และ นายคล้าย บุษบรรณ นายอำเภอเมืองพะเยา พร้อมด้วยพ่อค้าประชาชนร่วมกันไปอาราธนาท่าน ครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนา สังกัดอยู่วัดบ้านปาง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน มาเป็นประธานในการสร้างพระวิหารหลวงและเสนาสนะต่างๆ จนสำเร็จ และเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน โปรดเกล้าฯ พระราชทานยกฐานะขึ้นเป็น พระอารามหลวง

๔. ความสำคัญของวัด

วัดศรีโคมค้ำเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองพะเยา เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ และวัดพัฒนาตัวอย่าง ชาวพะเยาทัวไปนิยมเรียกว่า “วัดพระเจ้าตนหลวง” เนื่องจากเป็นที่ประดิษฐานของ “พระเจ้าตนหลวง” ซึ่งสร้างขึ้นในระหว่างปีพุทธศักราช ๒๐๓๔-๒๐๖๗ “พระเจ้าตนหลวง” เป็นพระประธานเก่าแก่ในพระวิหารหลวง เป็นพระพุทธรูปศิลปะเชียงแสนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในล้านนา มีขนาดหน้าตักกว้าง ๑๔ เมตร และสูง ๑๖ เมตร สร้างจากอิฐมอญผสมกับปูนขาว ชาวพะเยาถือเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เดือนหกของทุกปีจะมีงานนมัสการพระเจ้าตนหลวง พระเจ้าตนหลวงสร้างขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๐๓๔ โดยอยู่ในความอุปถัมภ์ของพระเมืองแก้ว เจ้าผู้ครองเมืองเชียงใหม่ และพระยาเมืองตู่ เจ้าผู้ครองเมืองพะเยาในสมัยนั้น

๕. รายนามเจ้าอาวาส

ลำดับเจ้าอาวาสวัดศรีโคมค้ำ มีดังนี้

พระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงเมืองพะเยาเป็นเจ้าอาวาส พ.ศ. ๒๔๖๕ - ๒๔๖๗

ครูบาปัญญา ปญโญ เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ. ๒๔๘๘ - ๒๕๐๖

ครูบาแก้ว คนธวีโส เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ. ๒๕๐๖ - ๒๕๐๙

พระโสภณธรรมมุนี เจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยา (พระธรรมวิมลโมลี) พ.ศ. ๒๕๐๙ เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดศรีโคมค้ำและได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๑ จนถึงปัจจุบัน

๖. สิ่งสำคัญภายในวัด

พระเจ้าตนหลวง

วัดศรีโคมคำมี “พระเจ้าตนหลวง” หรือ “พระเจ้าองค์หลวง” พระพุทธรูปคู่เมืองพะเยา และเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองอาณาจักรล้านนาไทย ใช้เวลาก่อสร้างรวม ๓๓ ปี มีพระพุทธรูปลักษณะดังนี้

๑. พระโมลีใหญ่ ๒๐ กำมือ สูง ๓ ศอก (๓๒๗ เมตร)
๒. พระเศียรกลม ๖ วา
๓. พระเกศามี ๑,๕๐๐ เส้น แบ่งได้ ๔ ขนาด ขนาดใหญ่ ๔ กำมือ ขนาดกลาง ๓ กำมือ ขนาดเล็ก ๒ กำมือ ขนาดที่สุด ๑ กำมือ
๔. พระพักตร์หน้ากว้าง ๒ วา ยาว ๒ วา
๕. พระเนตร ยาว ๓ ศอก ๑ คืบ
๖. พระขนง (คิ้ว) ยาว ๓ ศอก ๑ คืบ ระหว่างพระขนงกว้าง ๑ ศอก
๗. พระนาสิก ยาว ๓ ศอก ๑ นิ้ว กว้าง ๑ คืบ
๘. พระโอษฐ์ (ปาก) ยาว ๔ ศอก กว้าง ๓ คืบ
๙. พระกรรณ (หู) ยาว ๑ วา ๒ ศอก กว้าง ๑ ศอก
๑๐. ลำพระศอกยาว ๒ ศอก พระศอกกลมวัดโดยรอบ ๓ วา
๑๑. พระอังสา (บ่า) ยาว ๓ ศอก ๑ คืบ

๑๒. พระรากขวัญยาว ๔ วา ๓ ศอก
๑๓. พระอุระ (อก) ถึงพระชานุ (คาง) สูง ๒ วา
๑๔. พระถัน (นม) ถึงพระอังสะกุฏ (ไหล่) ยาว ๒ วา
๑๕. พระนาภี (สะดือ) ถึงพระอุระ (อก) ๒ วา ๒ ศอก ระหว่างพระอุระ (อก) กว้าง ๒ วา
๑๖. พระหทัยใหญ่ ๖ กำมือ
๑๗. พระพาหา (แขน) ยาว ๔ วา กลม ๒๙ กำมือ
๑๘. พระอังศุลีใหญ่ ๙ กำมือ ยาว ๑ วา
๑๙. ฝ่าพระบาทกว้าง ๒ ศอก ยาว ๓ วา
๒๐. หน้าตัก กว้าง ๒๘ ศอก
๒๑. สูงจากพื้นฐานถึงพระโมลี สูง ๘ วา ๒ ศอก”

เดือนหกของทุกปี ในราวเดือนพฤษภาคม ตรงกับวันวิสาขบูชา จะมีงานนมัสการพระเจ้าตนหลวง หรือเทศกาล “แปดเป็ง” จะมีประชาชนในจังหวัดพะเยาและจังหวัดใกล้เคียงมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ประชาชนเชื่อว่าพระเจ้าตนหลวง คือตัวแทนของพระพุทธเจ้า ใครที่ได้มากราบสักการะแล้ว จะทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลอยู่ดีมีสุขตลอดไป

หน้าบัน

หน้าบันของวิหารหลวงทำเป็นลายพันธุ์พฤกษาเต็มพื้นที่ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ประการหนึ่งของสถาปัตยกรรมที่สร้างหรือปฏิสังขรณ์โดยครูปาเจ้าศรีวิชัยที่นำลักษณะของสถาปัตยกรรมภาคกลางเข้าไปผสมผสานอย่างลงตัว ในหน้าบันมีการแทรกรูปสัตว์และเทวดาลงไปด้วย ในจำนวนนั้นมีครุฑ ซึ่งเป็นลวดลายที่สามารถพบได้ในอุโบสถและวิหารในภาคกลาง มีรูปครุฑขนาดสองฝั่งด้วยเสือเหลียวหลัง ๒ ตัว เสือเป็นสัตว์ที่พบได้บ่อยบนหน้าบันวิหารหลวงที่สร้างโดยครูปาเจ้าศรีวิชัย เหตุผลที่เป็นเสือ

นั่นก็เพราะว่าครุบาครีวิชัยเกิดปีชงหรือปีขาล ดังนั้น จึงมีสัญลักษณ์นี้ใส่เอาไว้ในหน้าบ้านด้วย รวมถึงหอ
มาน หรือ หनुมาน ซึ่งพบทั้งบริเวณปีกนกและที่คั่นทวยหรือนาคต้น

พระอุโบสถกลางน้ำ

ภายในพระอุโบสถกลางน้ำ

พระอุโบสถกลางน้ำ ซึ่งเป็นศิลปะแบบล้านนาประยุกต์ สร้างขึ้นโดยแรงศรัทธาของ
พุทธศาสนิกชนทั่วประเทศ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยการอุปถัมภ์ของ นายขรรค์ชัย บุนปาน เจ้าของ
สำนักพิมพ์มติชน นายบุญนิยม สิทธิหาญ เป็นสถาปนิกผู้ออกแบบ มีนายช่างเถา พัฒนโกสิน เป็นช่าง
ก่อสร้าง และภายในมีจิตรกรรมฝาผนังรูปต้นพระศรีมหาโพธิ์ฝีมือ นายอังคาร กัลยาณพงศ์ ศิลปิน

แห่งชาติผู้ล่วงลับ และ นางสาวภาพตะวัน นางสาวกานแก้ว สุวรรณภู และคณะเขียนภาพทศชาติชาดก

ซุ้มประตูวัดศรีโคมคำ

ซุ้มประตูโขงเป็นซุ้มประตูทางเดินเข้าสู่วัด ประดับด้วยปูนปั้น

วิหารอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย

วิหารครูบาศรีวิชัย ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ เป็นอาคารที่สร้างหลังยุคครูบาเจ้าศรีวิชัย แต่ลวดลายบนหน้าแหวนบก็ยังมีรูปเสื่อ สัตว์ประจำปีเกิดของท่าน ภายในวิหารหลังนี้มีกุฏิบรรจุอัฐิของครูบา

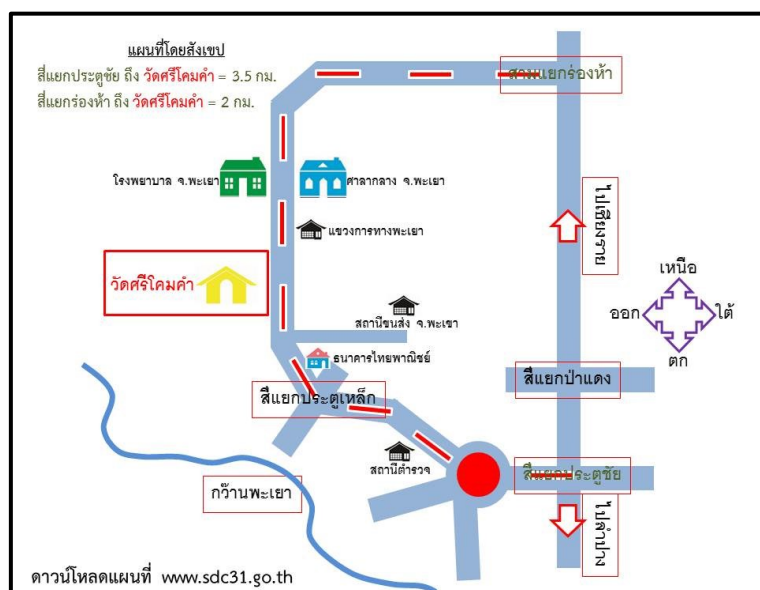
เจ้าศรีวิชัย รวมไปถึงรูปหล่อครุบาศรีวิชัยแบบดั้งเดิมฝีมือช่างท้องถิ่น ซึ่งครุบาเจ้าศรีวิชัยได้ประทับไว้ เพื่อเป็นที่ระลึกและครุบาเจ้าศรีวิชัยได้ประทับรอยมือข้างซ้ายและเท้าข้างซ้าย-ขวา ไว้บนแผ่นหินทราย ขนาดกว้าง ๒ ศืบ ยาว ๒ ศืบครึ่ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๗ เพื่อให้เป็นที่ระลึก ให้กับศิษยานุศิษย์ และชาวพะเยา เก็บไว้กับวัดศรีโคมคำ และทางวัดได้เก็บรักษาไว้ในวิหารครุบาเจ้าศรีวิชัย ภายในวัดศรีโคมคำ เพื่อให้สาธุชนได้มากราบไหว้ บูชา พร้อมอัฐิของครุบาเจ้าศรีวิชัยและชาวจังหวัดพะเยา

หอไตรพระอุบาลีคุณูปมาจารย์

๓. เส้นทางการเดินทางและแผนที่

วัดศรีโคมคำ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ถนนพหลโยธิน ห่างจากตัวเมืองไปทางเหนือ ประมาณ ๑ กิโลเมตร

อ้างอิง

พระธรรมวิมลโมลี. (2518). วัดศรีโคมคำ. ใน สุจิตต์ วงศ์เทศ (บรรณาธิการ), **ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมเมืองพะเยา**. (หน้า 386–410) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2538

พระครูโสภณปริยัติสุธี. (2551). **แปดเป็งประเพณีนมัสการพระเจ้าตนหลวงเมืองพะเยา**.

พิมพ์ครั้งที่ 2. พะเยา: นครนิเวศการพิมพ์.

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา. (2552). **ประวัติวัดทองเที้ยว 9 วัด**. [ออนไลน์]. สืบค้น

จาก : http://pyo.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=151:-

[9](http://pyo.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=151:-&catid=41:2008-10-29-14-40-50&Itemid=100) -&catid=41:2008-10-29-14-40-50&Itemid=100. (วันที่สืบค้นข้อมูล 2 สิงหาคม

2559)